

John Bowlby, kjent som opphavsmannen til tilknytningsteorien, skrev i et brev til sin kone: «De fleste mennesker forbinder en redsel med å løpe vekk fra noe. Men det finnes en annen side ved dette. Vi løper TIL noen, som oftest en person... Før vi vet hva som egentlig foregår i personens liv, betegner vi dette som atferd som utfordrer. Eminem sier at før du dømmer noen skal du prøve å gå en mil i deres sko. Da oppdager du kanskje at atferd som utfordrer likevel ikke er et problem, heller en måte å si ifra på. Ikke døm folk for fort. Når vi bare ser hva personen gjør, utelater vi konteksten og fortellingen som førte dem hit.

Atferd som utfordrer trenger ikke å være det en jobber med innenfor PAS (Positiv atferdsstøtte), men er ofte et symptom på et liv som mangler livskvaliteter. Livskvalitet er derfor både et mål og et virkemiddel. Et dårlig liv kan for eksempel være å bli holdt utenfor, ikke få bestemme selv eller å bli «overkjørt» av andre. Alle er unike og trenger å få oppfylt sine emosjonelle og fysiske behov. Noen ganger mangler personen ferdigheter for å få dette til, noen ganger er omgivelsene dårlig tilrettelagt, og andre ganger er tjenesteyternes holdninger problemet. Vi kan ikke lære noen å oppføre seg bedre gjennom å få dem til å føle ubehag. Ingen skal slås i hodet, det blir de bare dummere av.

Når mennesker får det bedre så oppfører de seg bedre. Mange ganger er det lureste å endre på omgivelsene, og ikke på personen. Den beste støtte inkluderer typisk mange komponenter av høyest mulig kvalitet. Mette Ulvestad Talleraas presenterer i dette tema-nummeret en slik studie der det anvendes brede intervensjoner i en skolekontekst. Talleraas sier at en slik multielement tilnærming har ført til livskvalitetsforbedringer og en betydelig reduksjon av atferd som utfordrer. Personfokuserte mål er et kritisk aspekt ved PAS og handler om at den vet best hvor skoen trykker som har den på. Merethe Åmodt undersøker tjenestebrukeres erfaringer og perspektiver med PAS og hvilke faktorer de mener er viktig når det gjelder god støtte.

Innenfor PAS i Norge er det mye entusiasme og driv. I dette tema-nummeret møter vi to ulike organisasjoner som har forankret PAS på øverste nivå. Alta kommune har siden 2019 implementert PAS i sin daglige drift. Isabell Pedersen sier at ting tar tid, men at arbeidet

med å bygge en fremtidsrettet faglig plattform allerede bærer frukter i form av stor grad av fornøydhets, økt opplevelse av fellesskap og en arbeidshverdag som gir faglig utvikling og mening. Den private omsorgsaktøren Stendi ved Ingunn Vatsvåg forteller om hvorfor og hvordan PAS ble implementert og argumenterer for at PAS skal bli noe varig, solid og bestandig, akkurat som deres navn Stendig betyr. Til slutt vil Sandefjord kommune invitere deg til å bli med i et nasjonalt nettverk slik at vi kan møtes på tvers av hele landet vårt og dele utfordringer, seire og bygge relasjoner.

Rob Horner sa at PAS planer ikke er planer som skal forandre tjenestebrukeren, nei det er planer som skal forandre de rundt og kulturen.

God lesing!

Ulf Berge
Gjesteredaktør
Førstelektor, VID vitenskapelige høyskole
ulf.berge@vid.no